

ACTUAL

ȘCOALA NOASTRĂ FORMEAZĂ COMPETENȚELE-CHEIE CERUTE DE O SOCIETATE A CUNOAȘTERII?

CONVORBIRI PEDAGOGICE
cu **Anatol GREMALSCHI**,
doctor habilitat, profesor universitar
(continuare din nr. 41)

Cum am putea estima calitatea unui curriculum centrat pe competențe?

Aceasta ar putea fi făcută în baza mai multor criterii, însă, conform Strategiei „Educația 2020”, principalele sunt: relevanța, accesibilitatea și complexitatea.

Gradul de relevanță a unui curriculum poate fi estimat prin metode expert și prin sondaje, efectuate în rândul elevilor, cadrelor didactice, părinților, reprezentanților mediului de afaceri. Accentuăm faptul că în cazul unor estimări de perspectivă, importantă ar trebui să fie opinia experților, specialiști în prognoze macroeconomice. Este evident - competențele și nivelul de dezvoltare a lor, pe care trebuie să le formeze sistemul de învățământ, sunt legate foarte strâns cu viitoarea structură a economiei, în general, și a pieței muncii, în particular.

Cu regret constatăm faptul că, în prezent, în țara noastră nu au fost efectuate nici cercetări pedagogice, nici cercetări sociologice, ce ar fi avut ca obiect de studiu relevanța competențelor incluse în curriculumul școlar. Evident, astfel de cercetări urmează a fi efectuate în viitorul cât mai apropiat, de dorit, până la actualizarea curriculară, preconizată pentru anii 2015-2016.

Accesibilitatea curriculumului poate fi estimată, într-o anumită măsură, prin rata eșecului școlar, măsurată prin cotele elevilor, care: (1) au abandonat instituția de învățământ din motivul că materiile predate în școală sunt prea complicate pentru ei; (2) au note anuale insuficiente și, din această cauză, nu au fost admiși la evaluările și examenele naționale și (3) au luat note insuficiente la evaluările și examenele naționale.

Analiza cauzelor abandonului,

efectuată pe parcursul anilor 2013-2015, în baza datelor colectate cu ajutorul Sistemului de cartografiere a școlilor primare, gimnaziilor și liceelor, relevă faptul că inaccesibilitatea materiilor predate în școală nu reprezintă nici pe departe motivul care ar forța elevii să nu mai vină la școală. În totalul de 300-500 de cazuri anuale de abandon al învățământului general obligatoriu, inaccesibilitatea materiilor predate este invocată ca motiv al părăsirii școlii de doar 3-4 ori, statistic fiind nesemnificativă.

Analiza eșecului școlar relevă faptul că la evaluările finale ale anului de studii 2014/2015 nu au fost admiși 215 elevi, ceea ce constituie 0,67% din numărul total de elevi. Alți 590 de elevi (1,84%) nu au promovat evaluările finale. În ansamblu, peste 97 la sută din numărul total de elevi, au fost admiși și au promovat evaluările finale din învățământul primar, rata eșecului școlar fiind de 2,49%. Analiza datelor referitoare la situația elevilor ce nu au fost admiși sau nu au promovat evaluările finale din învățământul primar relevă faptul că majoritatea dintre cei care au foarte multe absențe nemotivate provin din familii vulnerabile.

În cazul învățământului gimnazial, la examenele de absolvire nu au fost admiși 950 de elevi, ce constituie circa 2,74% din numărul total de elevi din clasele a 9-a. Un număr relativ mare de elevi, și anume, 1094 de persoane (3,16%), nu au susținut examenele în cauză. În învățământul gimnazial, rata eșecului școlar este mai mare decât în învățământul primar, ajungând la valoarea de 5,9%. Ca și în cazul evaluărilor finale în învățământul primar, majoritatea elevilor ce nu au promovat examenele de absolvire a gimnaziului provin din familii vulnerabile, au absentat nemotivat mai multe ore.

Pornind de la faptul că rata eșecului școlar este relativ mică, iar cauzele eșecului școlar sunt legate, în principal, de situația socioeconomică precară a

famiilor din care provin elevii, putem concluziona - curriculumul pentru aceste niveluri de învățământ este accesibil și corespunde particularităților de vârstă ale elevilor. Această concluzie, evident, se bazează pe premisa că atât evaluările finale în învățământul primar, cât și examenele de absolvire a gimnaziului sunt relevante și corecte.

În cazul învățământului liceal situația este mult mai complexă. Astfel, 1677 de elevi, ce constituie 9,69% din numărul total de elevi din clasa a 12-a, nu au fost admiși la examenul de bacalaureat. Din elevii admiși la acest examen, 6877 (39,73%) nu au promovat una sau mai multe probe. Cota elevilor ce au promovat examenul de bacalaureat este de doar 50,58%.

Analiza datelor referitoare la situația elevilor ce nu au promovat examenul de bacalaureat relevă faptul că doar o mică parte din ei provin din familii cu o situație socioeconomică precară. Prin urmare, am putea concluziona că principala cauză a eșecului școlar la examenul de bacalaureat constă în faptul că curriculumul liceal actual este **inaccesibil** pentru aproape o jumătate din elevii de liceu.

Ar trebui oare să servească drept argument de bază în favoarea unei simplificări semnificative constatarea faptului că actualul curriculum pentru învățământul liceal este inaccesibil pentru aproape o jumătate din elevi? Răspunsul la această întrebare depinde, în mare măsură, de viziunile guvernării asupra rolului și misiunii învățământului liceal. Dacă guvernarea consideră că învățământul liceal nu este unul obligatoriu, el fiind destinat doar celor care manifestă capacități și aptitudini de a urma studiile caracterizate printr-un grad mai înalt de abstractizare și complexitate, simplificarea nu ar fi necesară.

Dacă însă, guvernarea consideră că învățământul liceal este unul în masă și trebuie să fie accesibil oricărui absolvent al învățământului gimnazial, o asemenea simplificare a curriculumului ar deveni absolut necesară.

Complexitatea curriculumului ar putea fi măsurată prin parametrii ce caracterizează distribuția notelor luate de elevi la evaluările și examenele naționale: evaluările finale în învățământul primar, examenele de absolvire în învățământul gimnazial și examenul de bacalaureat în învățământul liceal.

Analizele statistice detaliate relevă faptul că în cazul evaluărilor finale din învățământul primar, notele luate de elevi sunt mari, circa o jumătate dintre elevi având media mai mare de 8,0. În cazul învățământului gimnazial, la examenele de absolvire, mai multe de jumătate din elevi au media mai mare de 7,0. Prin urmare, dacă pornim de la premisa că evaluările în învățământul primar și cel gimnazial sunt obiective și corecte, am putea afirma că gradul de complexitate a competențelor de format corespunde particularităților de vârstă ale elevilor și, pentru majoritatea din ei, această complexitate nu reprezintă o dificultate.

În cazul examenului de bacalaureat, notele luate de elevi sunt cu mult mai mici, circa jumătate din ei nepromovând cel puțin o disciplină școlară. Prin urmare, pentru marea majoritate a elevilor din învățământul liceal, curriculumul în vigoare este unul complicat și puțini dintre ei pot însuși materiile propuse în volum deplin.

Accentuăm faptul că și concluziile referitoare la complexitatea curriculumului în vigoare ar putea fi însă revizuite, dacă îndrăznim să punem sub semnul întrebării corectitudinea și relevanța evaluărilor și examenelor naționale. Amintim că probele de bacalaureat sunt externe și se organizează sub supraveghere video, pe când evaluările finale în învățământul primar și examenele de absolvire a învățământului gimnazial sunt, de facto, interne, notele în cauză fiind date elevilor de către instituțiile în care ei învață.

Constatări cam pesimiste

În lipsa unui cadru normativ-juridic explicit referitor la competențe și a unor viziuni academice comune asupra modului cum trebuie definite și formulate competențele propriuzise, documentele moldovenești de politici curriculare mai rămân încă eterogene, fapt ce dezorientează, într-o anumită măsură, cadrele didactice și cadrele de conducere din instituțiile de învățământ. De asemenea, se atestă constrângeri în evaluarea nivelului de formare și de dezvoltare a competențelor, rezultatele evaluărilor efectuate de către instituțiile de învățământ fiind cu mult mai «frumose» decât rezultatele evaluărilor efectuate de către autoritățile centrale.

Recomandări mult mai optimiste

Definitivarea cercetărilor referitoare la definirea competențelor-cheie și transpunerea acestora în documentele curriculare moldovenești printr-un proces deschis, participativ, cu includerea reprezentanților tuturor beneficiarilor direcți și indirecti ai învățământului: elevilor, părinților, cadrelor didactice și de conducere, precum și a comunităților, reprezentanților asociațiilor profesionale, ai mediului de afaceri.

Modernizarea curriculară, devenită iminentă după adoptarea noului Cod al Educației, va trebui să înceapă prin stabilirea unor descriptori expliciți pentru fiecare din competențele-cheie statuate de Cod. Descriptorii în cauză trebuie să orienteze sistemul moldovenesc de învățământ general spre dobândirea de către elevi a unor niveluri de dezvoltare a competențelor-cheie, suficiente pentru realizarea personală și socială.

De asemenea, se recomandă efectuarea unei reevaluări obiective a potențialului actuali rețele de instituții de învățământ general în formarea și dezvoltarea competențelor-cheie, în special a liceelor. O atenție deosebită se va acorda nivelului de complexitate a competențelor-cheie, atingerea căruia trebuie asigurată la fiecare nivel de învățământ.

FORMAREA CONTINUĂ – un atu pentru cei interesați de cariera didactică

Rezultatele activității unui cadru didactic depind în mare măsură de formarea lui profesională care decurge continuu. Despre necesitatea și importanța instruirii continue ne-au relatat unii profesori din raionul Leova.

Formarea continuă a cadrelor didactice decurge cu fiecare lecție predată, susțin pedagogii de la Liceul Teoretic „M. Eminescu” din Leova. Dumnealor ne-au comunicat că, ținând cont de nivelul clasei, fiecare oră didactică se pregătește minuțios, consultându-se literatura de specialitate, cum ar fi: *Univers Pedagogic Pro*, *Învățătorul modern*, *Didactica Pro* și alte publicații periodice.

„O modalitate binevenită de formare continuă este și studierea experienței avansate a

cadrelor didactice. Asistările la ore, împărtășirea experienței acumulate ne ajută mult”, menționează directorul-adjunct, Olga Barbarov. Acestea fac parte din arsenalul de mentorat și servesc drept sprijin pentru cadrele didactice aflate la început de cale.

„Formarea continuă rămâne a fi cheia ce asigură accesul, relevanța și calitatea în procesul de instruire. Într-o instituție de învățământ formarea continuă începe de la identificarea problemelor cu care se confruntă școala, apoi se trece la organizarea diverselor seminare, consilii profesionale etc. Spre exemplu, recent a fost organizat, în baza Codului Educației, un seminar tematic „Deontologia cadrului didactic”, a menționat directorul liceului Mihai Japalău. Unii dintre profesorii noștri, formatori locali, susțin seminare raionale. Acestea contribuie la instruirea cadrelor didactice din toate școlile, asigură un schimb de experiență și sporește nivelul profesional al cadrelor didactice.

Fiind membri ai AGIRO, ei au posibilitatea instruirii online. Aceasta contribuie la cunoașterea TIC și utilizarea metodelor interactive în cadrul lecțiilor.

Un rol însemnat în formarea continuă a cadrelor didactice îl are și participarea la diferite întruniri și seminare internaționale. Recent, un grup de pedagogi au luat parte la lucrările congresului al XXVI-lea al cadrelor didactice, cu participarea profesorilor din Ungaria, Serbia, Moldova și alte state. Participarea la Conferința internațională „Schimbarea vine de la noi” i-a motivat pe profesori spre o schimbare calitativă în procesul instructiv-educativ.

„Pentru a crește trebuie să te schimbi. Anume schimbarea vine de la noi, profesorii. Trebuie să utilizăm tot ce învățăm la asemenea seminare și să le implementăm în practică”, susține învățătoarea Svetlana Remiță.

În aceeași ordine de idei, la subiectul formării continue s-a referit și profesoara de limbă

franceză, Liliana Ciobanu, menționând că un schimb reușit de experiență l-au avut și seminarele organizate de o delegație franceză cu profesorii din Republica Moldova. Aceștia la rândul lor au contribuit și cu un lot de carte pentru completarea bibliotecilor din școlile de unde au venit profesorii. „Conform prevederilor Codului Educației, o dată la trei ani profesorii trebuie să participe la cursurile de formare continuă, de aceea cadrele didactice interesate de creșterea în carieră își planifică propriul traseu de dezvoltare profesională. Respectiv, se face un grafic, iar profesorii aleg să meargă la Institutul de Științe ale Educației sau la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Evident, conștientizăm importanța cursurilor de formare continuă oferite de IȘE, deoarece este o instituție solidă de cercetare cu multe cadre calificate și oferă cursuri de formare continuă la cel mai înalt nivel”, a conchis directorul-adjunct Olga Barbarov.

Sergiu ȘTEFAN